

တၢ်ကွၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဖိဒီးကၢ်ၣ်အါကၢ်ၣ်ဒီးကၢ်ၣ်ခံကၢ်ၣ်- တၢ်ယုထၢတဖၣ်

<https://raisingchildren.net.au/newborns/connecting-communicating/bilingualism-multilingualism/raising-bilingual-children-tips>

တၢ်ဂ့ၢ်အရ့ဒိၣ်တဖၣ်

- အိၣ်ဒီးတၢ်အဂ့ၢ်မိၢ်ပုၢ်အက့ၢ်အဂီၢ်ခံကလုာ်လၢတၢ်ကွၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဖိဒီးကၢ်ၣ် အါကၢ်ၣ် ဒီးကၢ်ၣ်ခံကၢ်ၣ်အဂီၢ် - ပုၤတၢ်ဂၤဒီးကၢ်ၣ်တကၢ်ၣ်, ဒီးတၢ်န့ၢ်သါအကၢ်ၣ်ဒိၣ်ကၢ်ၣ်လၢဟံၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.
- ကျဲအဂ့ၢ်ကတၢၢ်လၢတၢ်မၤစၢၤဖိသ့ၣ်အတၢ်မၤလိဝီၤဩအဖျၢၣ်လၢကၢ်ၣ်တဖၣ်အပူၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢတမ့ၢ်အဲကလံးကၢ်ၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်စူးကါကၢ်ၣ် တဖၣ်န့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ.
- နဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤနဖိလၢအတၢ်သ့ကၢ်ၣ်အါကၢ်ၣ် မ့တမ့ၢ် ကၢ်ၣ်ခံကၢ်ၣ်အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ်နီၤဖျိတၢ်လိာ်ကွဲ, ပုၤတၢ်ဝၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒီးကိးနံၣ်ဒဲးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဖဲဟံၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်သ့ကၢ်ၣ်အါကၢ်ၣ် မ့တမ့ၢ် ကၢ်ၣ်ခံကၢ်ၣ်အဂ့ၢ်

နၤဒီးနီၤမၤဝါမ့ၢ်ကတၢၢ်ကၢ်ၣ်တဖၣ်လၢအဲကလံးကၢ်ၣ်အမံၤညါန့ၣ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်အဲၣ်ဒီးနီၤဖိဒိၣ်ထီၣ်ဃုာ်ဒီးကၢ်ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ န့ၣ်လီၤ. [တၢ်ကွၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဖိဒီးကၢ်ၣ်အါကၢ်ၣ် မ့တမ့ၢ် ကၢ်ၣ်ခံကၢ်ၣ်အိၣ်ဒီး အတၢ်န့ၢ်ဘျုးအါမး](#). အဒိ, မၤဂ့ၢ်ထီၣ်စၢၤတၢ်တဲသကိးတၢ်ဒီးတၢ်စၢၤဃာ်လိာ်သးလၢဟံၣ်ဖိဃီဖိအသိးအကျါန့ၣ်ဝဲဒၣ်တဘျီဃီဒီးလဲၤလဲၤဃာ်ဃာ်န့ၣ်လီၤ.

ကျဲအဂ့ၢ်ကတၢၢ်လၢတၢ်မၤစၢၤဖိသ့ၣ်အတၢ်မၤလိဝီၤဩအဖျၢၣ်လၢကၢ်ၣ်တဖၣ်အပူၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢတမ့ၢ်အဲကလံးကၢ်ၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်စူးကါကၢ်ၣ် တဖၣ်န့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဘိ, လီၤဆီဒၣ်တၢ်ဖဲအသးနံၣ်စၢၤဒီးအခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဖိဒီးကျိၣ်အါကျိၣ် မ့တမ့ၢ် ကျိၣ်ခံကျိၣ်- ဟံၣ်ဖိဃီဖိအ တၢ်ဃုထၢတဖၣ်

တၢ်ဆၢတၢ်လၢနဒီးနဒီမၤဝါမၤစၢၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လၢအတၢ်မၤလိ ဒီးစူးကါန ကျိၣ်တဖၣ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢနဟံၣ်ဖိဃီဖိအတၢ်အိၣ်သးအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတဂၤဒီး-ကျိၣ်တကျိၣ်

နဒီးနဒီမၤဝါမ့ၢ်စူးကါဝဲဒၣ်ကျိၣ်လီၤဆီလိာ်သးန့ၣ်, ပုၤတဂၤဒီး-ကျိၣ်တ ကျိၣ်အကွၢ်ဂီၤဒိလၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်သ့ကျိၣ်အါကျိၣ် မ့တမ့ၢ် ကျိၣ်ခံ ကျိၣ်ကကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်ဝဲလၢနဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဒိ, နကျိၣ်မ့ၢ်အဲကလံးကျိၣ်ဒီးနဒီမၤဝါအကျိၣ်မ့ၢ်တရူးမၤဒရံကျိၣ်န့ၣ်, နဲနကတိၤအဲကလံးကျိၣ်ဒီးနဖိ ဒီးနဒီမၤဝါတဂၤကတိၤတရူးမၤဒရံကျိၣ် ဒီးနဖိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အကွၢ်ဂီၤဒိအံၤကဲထီၣ်သးသ့ **အါန့ၢ်ဒီးတကျိၣ်တမ့ၢ်ထဲလၢအဲကလံး ကျိၣ်တကျိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.** အဒိ, နမ့ၢ်ကတိၤစပုၤကျိၣ်ဒီးနဒီမၤဝါကတိၤအံၤတလံာ်ကျိၣ်န့ၣ်, သုခံဂၤ လိာ်ကတိၤသုနီၣ်ကစၢ်အကျိၣ်ဒီးသုဖိလၢဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. သုခံဂၤလိာ်မ့ၢ်ကတိၤအဲကလံးကျိၣ်န့ၣ်, သုကဃုထၢစူးကါကတိၤအဲက လံးကျိၣ်ဒီးအဝဲသ့လၢဟံၣ်ချၢန့ၣ်လီၤ. နဖိကမၤလိစ့ၢ်ကီးတၢ်စူးကါအဲကလံးကျိၣ်ဖဲကွၢ်ဒီးပုၤတဂၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်တၢ်အဂ့ၤလၢသုခံဂၤလိာ်န့ၢ်ပၢ်လိာ်သကိးသးကျိၣ်တဂၤစ့ၢ်ဒီးသုတတူၢ် ဘၣ်လၢတၢ်ဟံၣ်တၢ်လိာ်သးတဂၤဒီးတဂၤအကျိၣ်ဖဲနကတိၤတၢ်ဒီးနဖိ လၢနကျိၣ်အခါဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်န့ၢ်သါအကျိၣ်ဒ်ကျိၣ်လၢဟံၣ်အသိး

နဒီးနဒီမၤဝါခံဂၤလိာ်မ့ၢ်ကတိၤတၢ်န့ၢ်သါအကျိၣ်တမံၤဃီန့ၣ်, နကအဲၣ် ဒီးတၢ်စူးကါကျိၣ်အံၤဖဲနဒီးနဟံၣ်ဖိဃီဖိစူးကါလၢဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဒိ, နမ့ၢ်ပုၤဖဲကီၢ်အံၤရဲဒီးန့ၣ်လီၤခိၣ်အိၣ်ကီၢ်ဖဲကီၢ်အီးစၢ်တြုလယၣ်ဒီး နကတိၤအံၤရဲဒီးနဖိဖဲဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. အံၤရဲဒီးကျိၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်နတၢ်န့ၢ်သါအကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်သိးနဖိလဲၤဆူကွၢ်ဒီးကတိၤတၢ်ဒီးအတံၤသကိး ဒီးအသရၣ်သမၤ တဖၣ်လၢအဲကလံးကျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အဒိအဂၤတခါမ့ၢ်ဝဲ နဒီးနဒီမၤဝါမ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်လီၤတူၢ်လီၤကလၢလၢ တၢ်တနၢ်ဟူတၢ်ဒီးကွၢ်ဒိၣ်ထီၣ်နဖိလၢအနၢ်ဟူတၢ်န့ၣ်လီၤ. နဖိကမၤလိအီးစၢ်တြုလယၣ်တၢ်စူးကါနဲၣ်စုအကျိၣ် (Auslan) ဖဲဟံၣ်, ဒီးစူးကါအဲကလံးကျိၣ်ဖဲပုၤတဂၤလၢအနၢ်ဟူတၢ်အသိးအကျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်န့ၢ်သါအကျိၣ်အခိပညီမ့ၢ်ဝဲနဖိနၢ်ဟူ, ကတိၤဒီးစူးကါ နတၢ်န့ၢ်သါအကျိၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်, မ့ၢ်လၢပုၤကိးဂၤဒဲးဖဲနဟံၣ်ဖိဃီဖိအပူၤ စူးကါကျိၣ်အံၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နဖိအသးတအိၣ်လၢအကကတိၤနကျိၣ်လၢအတမ့ၢ်အဲက လံးကျိၣ်ဖဲအဒိၣ်ထီၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်အဂ့ၤလၢနကဆဲးကတိၤတၢ်ဒီးအဝဲသ့လၢနကျိၣ်ဒ်နဲဖဲလၢအမ့ၢ် စံးဆၢက့ၤနလၢအဲကလံးကျိၣ်ဒ်လဲာ်အခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဖိဒီးကျိၣ်အါကျိၣ် မ့တမ့ၢ် ကျိၣ်ခံကျိၣ်- တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်တ ဖၣ်

တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤလိထံသးအတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်တနီၤနီၤလၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤန့ၣ်အတၢ်သ့ကျိၣ်အါကျိၣ် မ့တမ့ၢ် ကျိၣ်ခံကျိၣ်အတၢ် လဲၤထီၣ်လဲၤ ထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လိာ်ကွဲယုၤအီၤဒီးတၢ်လိာ်ကွဲကု(မ) (games)

- ဖးယုၤအီၤလိာ်ဒီးတဲယုၤအီၤတၢ်တဲလၢန့ၣ်ဒၣ်နဲ, ဒီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါန့ၣ် လၢအကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. စူးကါတၢ်ကယၢကယဲဒီးတၢ်မၤအိၣ်ထီၣ်တၢ်အသီတဖၣ်.
- လိာ်ကွဲယုၤအီၤတၢ်လိာ်ကွဲလၢန့ၣ်ဒၣ်နဲ, လီၤဆိဒၣ်တၢ်တၢ်လိာ်ကွဲလၢန့ၣ် နီၢ်ကစၢ်အကျိၣ်, ဒ်အမ့ၢ် 'I spy', bingo, 'Who am I?' ဒီးတၢ်ဒုးသ့ၣ်နီၣ် တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- တၢ်သးဝံၣ်လၢအအိၣ်ဒီးအဒိ, တၢ်ဂဲၤကလံၣ်ဒီးတၢ်ဒုတၢ်အူလၢနီၢ်ကစၢ် အကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်သးစဲဝဲဒၣ်တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ, ဒီးတၢ်ဒုတၢ်အူအသီတၢ်အံၤကမ့ၢ် ကျဲအဂ့ၤကတၢၢ်လၢအမၤသ့ၣ်နီၣ်စၢၤအဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်ကတိၤဖျါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဃုကွၢ်တၢ်လိာ်ကွဲအလံာ်ဖျါဖဲ အဲး(ပ) (apps) တဖၣ်လၢနီၢ်ကစၢ် တၢ်န့ၣ်သါအကျိၣ်လၢန့ၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.

ပှၤတဝၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်

- ဃုကွၢ်ကွီ, တၢ်ကွၢ်ထွဲဖိသ့ၣ်အစဲထၢၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်သ့ကျိၣ်အါ ကျိၣ် မ့တမ့ၢ် ကျိၣ်ခံကျိၣ်အတၢ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤန့ၣ်တၢ် စူးကါန့ၣ်အလီၢ်တက့ၢ်.
- ရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ်ဖိအတၢ်လိာ်ကွဲအဆၢကတီၢ်ဒီးဖိသ့ၣ်အဂၤတဖၣ်လၢအကတိၤန့ၣ်သါအကျိၣ်တမံၤဃီ ဒီးန့ၣ်တက့ၢ်.
- ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်လဲၤထီၣ်လိာ်အိၣ်သကိးအဆၢကတီၢ်ဒီးပှၤလၢအကတိၤကျိၣ်တကျိၣ်ဃီဒီးန့ၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်သ့မ့ၢ်ဘၣ်, လဲၤထီၣ်လိာ်အိၣ်သကိးဒီးပှၤလၢအကတိၤကျိၣ်တကျိၣ်ဃီ ဒီးန့ၣ်ဖဲထံကီၢ်အဂၤတဖၣ်လၢကဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်စၢၤန့ၣ်အတၢ်သးစဲအတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးအတၢ်သ့တၢ် ဘၣ်လၢကကတိၤအ ကျိၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.
- လဲၤဆူလံာ်ရဲၣ်ဒီးဟံးလိာ် CDs, DVDs, လံာ်တၢ်ဂီၤ, တၢ်ဃဲၤမုၢ်န့ၣ်ဒီးမဲး ကစံလၢအကြးဒီးန့ၣ်အသးန့ၣ်လၢနီၢ်ကစၢ်အကျိၣ်တက့ၢ်.
- ဃုကွၢ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်လၢန့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဖိမၤသကိးတပူၤဃီသ့လၢအကဲဘျုးဒီးန့ၣ်ဟံၣ် ဖိဃီဖိအတၢ်န့ၣ်သါဆဲးလၢဒီးအ မ့ၢ်မတၤအ ကဲမနုၤအဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. အဒိ, တၢ်မၤလၢကပီၤသကိး တၢ်ဒုတၢ်အူမုၢ်န့ၣ် (Harmony Day) ဖဲလၢမၤရှေးတနံၣ်ဘၣ်စုၣ်စုၣ်သက့ၤကီၢ်အိးစုၣ်လယၢအပူၤ.

လၢဟံၣ်

- ဒိကနၣ်ကွဲၤလူၤလၢနီၣ်ကစၢ်အကျိၣ်, လၢအပၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်
သးဆၢမံၤဟူသၣ်ဖျါအတၢ်တီၢ်ကျဲၤဒီးအသနၢ်တဖၣ်လၢပုၤသးစၢ်အဂီၢ်တက့ၢ်.
 - နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးဟံၣ်ဖိယီၤဒီးတံၤသကိးလၢအအိၣ်ဖဲထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤတဖၣ်,
ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်နဖိလၢအကဆဲးကျိးဒီးအဝဲသ့ၣ်လၢ တၢ်ဂီၤမူ (video-messaging) အဲး(ပ) (app)
မ့တမ့ၢ် အ့ထၢၣ်နဲးတက့ၢ်.
 - ဆိကမိၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်မနုၤလၢနဖိသးစဲဝဲအဂ့ၢ် – အဒိ, ဖျါၣ်ထူ, တၢ်ဒုတၢ် အူ, TV shows,
တၢ်ဖိအိၣ်တ့ၤအိၣ်ဒီးအဂၤတဖၣ်အဂ့ၢ်တက့ၢ်.
ကျဲးစးဟံၣ်ဖိဃုာ်နကျိၣ်ဖဲအတၢ်သးစဲတဖၣ်အံၤအပူၤတက့ၢ်. အဒိ,
ဃုာ်ကွၢ်တၢ်အိၣ်လၢနဖိအိၣ်ဘဲအါတဖၣ် မ့တမ့ၢ် နပုၤတဝၢတၢ်
အိၣ်မုၢ်ဆၣ်မုၢ်ဂီၤဒီးဖိအိၣ်သကိးတပူၤဃီဒီးအီၤဒီးစူးကါထဲဒၣ်နီၣ်ကစၢ်အကျိၣ်တက့ၢ်.
 - ကွၢ်တၢ်ဂီၤမူ မ့တမ့ၢ် တၢ်လိာ်ကွဲၤလၢနီၣ်ကစၢ်အကျိၣ် – အဒိ, ကွၢ် TV ခီဖျါမူဖျါဒိ မ့တမ့ၢ်
တၢ်ဂီၤမူလၢအ့ထၢၣ်နဲးဖိခိၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်တက့ၢ်. တဘျီတခါနီၣ်အိၣ်ထီၣ်ဒိကနၣ်တၢ်ကလုာ်
မ့တမ့ၢ် အဲကလံးတၢ်ကတိၤ အကျိၣ်ဆူကျိၣ်အဂၤတဖၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.
 - မၤစၢၤနဖိလၢအအိၣ်ထီၣ် မ့တမ့ၢ် အသးစၢ်တဖၣ်လၢအ
တၢ်ဃုာ်ထီၣ်န့ၣ်ပုၤတဝၢကျိၣ်အဂၤတဖၣ်လၢအ့ထၢၣ်နဲးအဖိခိၣ်ဒ်အတၢ်
သးစဲအသိးလၢအပူၤဖျဲးဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.
အိၣ်ဒီးတၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးတချုးပုၤလိာ်ဘိထီၣ်သိဒီးပုၤသးစၢ်အတၢ်စူးကါအ့ထၢၣ်နဲးလၢအပူၤဖျဲးဒီးတၢ်
လီၤဘၣ်ယိၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.
-